

[Formanden.]

I skrivelse af dags dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m.,

forslag til lov om en kornordning for høståret 1963-64 og

forslag til lov om en rapsordning.

I skrivelse af dags dato meddeler boligministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om leje.

Medlem af folketinget Birthe Wetlesen har meddelt mig, at hun ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren ændre reglerne om underskrift af selvangivelser således, at en selvangivelse betragtes som gyldigt afgivet, hvis den blot er forsynet med hustrus underskrift?“

Medlem af folketinget Heilesen har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren i lyset af isvinterens lukning af de danske havne for erhvervsfiskerne og godstrafikken søge gennemført den af Hirtshals Fiskeriforening og Havne- og Trafikudvalget ansøgte udvidelse af 7. oktober 1959 og 7. juni 1961 af Hirtshals isfrie havn?“

Medlem af folketinget Helge Larsen har meddelt mig, at han ønsker til handelsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil handelsministeren overveje en ændring af forsikringslovgivningen, så der — selv om intet ansvar kan gøres gældende — sikres erstatning til personer, der kommer til skade under forsøg på at redde andre personer?“

Disse spørgsmål vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede statsminister, for at han kan give tinget den i dag anmeldte redegørelse.

Statsministeren (J. O. Krag): Det har længe kunnet forudses, at der omkring det tidspunkt, vi befinder os på i dag, ville

komme store og vanskelige problemer til afgørelse.

Problemerne samlede sig omkring arbejdsmarkedets overenskomster, der skulle fornys, og i hvilken forbindelse faren for en omfattende storkonflikt ikke på forhånd kunne afvises, samt omkring vor anstrengte økonomiske situation med pristsigninger og valutavanskeligheder, på baggrund af hvilken der skulle træffes afgørelse om den skattelettelse, de fire partier i juni måned sidste år traf aftale om, men hvis økonomiske virkninger måtte svare dårligt til den økonomiske stabilisering, forliget i øvrigt tilstræbte.

Der vil i dag skriftligt blive fremsat 12 lovforslag her i tinget, lovforslag, som i samlet sum giver regeringens forslag til løsning af de problemer, som jeg her så kort har karakteriseret, og som det af samfundsmæssige grunde er nødvendigt for regeringen at anvise vejen til løsning af.

De 12 lovforslag består af 3 fra arbejds- og socialministeren, 3 fra landbrugsministeren, 3 fra handelsministeren, 2 fra finansministeren og 1 fra boligministeren.

Som resultat af et bredt politisk forlig vedtog folketinget i juni måned i fjor en række love, der sammen med regeringens sparebestrebelse skulle afdæmpe den økonomiske aktivitet og tilstræbe en bedre balance i vor økonomi. Virkningerne af disse foranstaltninger har gradvis sat sig igennem.

De tal, der foreligger vedrørende forbruget, tyder på, at stigningslinjen i det private forbrug nu er så godt som ophørt, og igangsætningen af nyt offentligt byggeri har siden i sommer været af minimalt omfang. Som et meget positivt træk i billedet kan fremhæves, at industrieksporten helt frem til årsskiftet fortsat har vist god fremgang — omend ikke god nok til at skaffe dækning for udgifterne til den stigende import.

I den økonomiske oversigt fra det økonomiske sekretariat, som regeringen forelagde folketinget i slutningen af november, blev det klart påpeget, at udsigterne for den danske økonomi i 1963-64 indebar visse faremomenter dels som følge af et stort indre efterspørgselspres, dels som følge af risikoen for en ny bølge pris- og omkostningstigninger i 1963, som ville belaste erhvervenes konkurrenceevne.

I den redegørelse til regeringen, som for-

[Statsministeren.]

mandskabet for det økonomiske råd afgav den 18. december, blev denne problemstilling nærmere uddybet.

Formandskabet konstaterede, at der, for så vidt produktionskapaciteten angik, måtte antages at være mulighed for en produktionsstigning fra 1962 til 1963 på 3 å 4 pct., svarende til op mod 2 milliarder kr., men en sådan fremgang forudsatte dog, at der samtidig blev opnået en forbedring af betalingsbalancen. Formandskabet slog herefter fast, at det var nødvendigt snarest

„at få det fortsatte svind i valutareserven bragt til standsning“, og fortsatte:

„En forbedring af konkurrenceevnen over for udlandet — hvilket navnlig forudsætter, at det danske pris- og omkostningsniveau stiger langsommere end andre landes — er den vigtigste betingelse for, at dette kan ske, og dermed for opretholdelse af produktion og beskæftigelse.“

Herefter konkluderede formandskabet — det er fortsat citeret —:

„Yderligere indkomststigning i 1963 må følgelig begrænses til de justeringer i indkomststrukturen, som ud fra fordelingsmæssige synspunkter anses for at være absolut nødvendige. Det drejer sig navnlig om forbedringer for de formentlig ikke særlig talsterke grupper blandt de dårligst stillede indkomstmodtagere, som ikke har fået nogen realindkomstforbedring i 1962.“

Og formandskabet fortsætter:

„En sådan indkomspolitik må samtidig indebære, at der vises tilbageholdenhed med hensyn til avanceberegninger, og at der ikke ved de udbyttedeklarationer, som skal finde sted i den kommende tid, sker en forøgelse af det til aktionærerne udbetalte udbytte.“

Det er altså formandskabet for det økonomiske råd, der i december måned udtalte sig, således som jeg her har citeret, vedrørende de lavestlønnede, de laveste indkomster, samt vedrørende hensynet til at holde igen på avancer og udbytter. Formandskabet sluttede med at henstille — jeg citerer på ny — at

„man i den nuværende situation søger en samlet løsning på de foreliggende fordelingspolitiske spørgsmål. Dette

vil formentlig betyde, at overenskomstforhandlingerne må udskydes og koordineres med overvejelserne om støtten til landbruget og fastlæggelsen af finanspolitikken. En sådan løsning vil kun kunne tilvejebringes ved en politisk forhandling med arbejdsmarkedets parter.“

Hermed slutter mine citater fra formandskabets rapport til regeringen fra december.

Regeringen kunne ganske tilslutte sig det synspunkt, at fastsættelsen af arbejdernes løn, af funktionærernes løn, af tjenestemændenes løn, af en ordning for landbruget, af statens udgifter til pensionisterne og til andre formål samt skattelettelsesforslaget måtte overvejes som et samlet hele.

Regeringen var imidlertid af den opfattelse, at man i stedet for at udskyde overenskomstfornyelserne burde opnå den nødvendige tidsmæssige koordination ved at fremskynde de øvrige forhandlinger, således at man så hurtigt som muligt fik en samlet afklaring af alle spørgsmål. Denne måde at nå samtidigheden på havde formandskabet intet at erindre imod.

Ud fra denne vurdering tog regeringen straks efter nytår et initiativ til at sammenkalde arbejdsmarkedets parter og erhvervenes hovedorganisationers formænd til en drøftelse af situationen. Denne drøftelse, hvori også formanden for det økonomiske råd, professor Carl Iversen, deltog, fandt sted den 4. januar, og der blev her fra alle sider givet tilslutning til tanken om en sådan samlet løsning. Der blev specielt givet tilsagn om at søge forhandlingerne mellem landbrugets arbejdere og arbejdsgivere — hvor skæringsdagen var den 1. april og ikke den 1. marts som for den største del af overenskomsterne — fremskyndt og om, at landbrugsorganisationerne ville fremskynde deres overvejelser vedrørende landbrugsstøtten.

På et følgende møde den 15. januar, også i statsministeriet, gjorde jeg over for repræsentanter for de 4 forligspartier rede for regeringens synspunkt og for forløbet af mødet med arbejdsmarkedets og erhvervenes formænd den 4. januar. Jeg anmodede her repræsentanterne for partierne om at udtale sig om, hvorvidt de kunne give tilslutning til regeringens ønske om at efterkomme henstillingen fra formandskabet for det økonomiske råd om en samlet løsning på

[Statsministeren.]

de foreliggende fordelingsmæssige spørgsmål.

Fra alle de fire partier blev der givet principiel tilslutning til tanken om, at man søgte at nå frem til en samlet løsning, og det er klart, at partierne samtidig understregede, at de ikke dermed på forhånd havde forpligtet sig til at acceptere en bestemt løsning. Fra oppositionspartierne understregede man, at sagen måtte ligge i regeringens hånd, og når tiden var inde, måtte regeringen fremsætte sine forslag.

Der var på denne baggrund ingen tvivl om, at man fra næsten alle udslaggivende grupper i det danske samfund, de fire partier og erhvervene, tilsluttede sig tanken om at søge en samlet løsning på alle de åbne økonomiske spørgsmål, og at man i princippet var enig med regeringen i, at samtlige spørgsmål om fornødent måtte afgøres ved beslutninger i regeringen og i folketinget.

Der var på mit møde med arbejdsmarkedets parter tilslutning til, at man måtte give Landsorganisationen og Arbejdsgiverforeningen tid til normal forhandling og dermed give arbejdsmarkedets to hovedorganisationer mulighed for selv at finde en løsning inden for de forsvarlige rammer.

Disse forhandlinger gik så deres gang, men i begyndelsen af februar måtte hovedorganisationerne opgive at finde en løsning på de generelle spørgsmål og overlade forhandlingernes videreførelse for disse generelle spørgsmåls vedkommende til forligsmanden.

Der fulgte så en række forhandlinger i forligsinstitutionen, som endte med, at forligsmanden den 18. februar måtte konstatere, at det var formålsløst i øjeblikket at fortsætte mæglingen om de generelle spørgsmål. Forligsmanden, amtmand Wechselmann, bad på denne baggrund om et møde med mig, og samme dag kom han til stede i statsministeriet og underrettede mig om, hvor langt forhandlingerne var nået frem, og at det var formålsløst i øjeblikket at fortsætte mæglingen om de generelle spørgsmål, og han henstillede til regeringen at overveje, hvorvidt det måtte være hensigtsmæssigt, at statsministeren optog forhandlinger med parterne. I øvrigt skulle, hvis jeg må citere forligsmandens henvendelse,

„overenskomstforhandlingerne fortsætte med hensyn til en række specielle spørgsmål i et stort antal enkeltoverenskomster.“

Denne henvendelse modtog jeg altså sidste mandag og afholdt omgående et ministermøde, hvor regeringen tog forligsmandens beretning til efterretning med beklagelse af, at det ikke var lykkedes i forligsinstitutionen at finde en løsning, og hvor vi endvidere i regeringen tilsluttede os forslaget om, at det nu måtte være hensigtsmæssigt, at statsministeren tog forhandlingskontakt med hovedorganisationerne.

Jeg optog denne kontakt så hurtigt jeg kunne dels med Landsorganisationen, dels med Dansk Arbejdsgiverforening. Jeg mødte hos disse to organisationer forståelse for, at der forelå en ekstraordinær og alvorlig situation, og jeg fik fra begge sider tilslutning til, at det var rimeligt, at regeringen tog denne forhandlingskontakt.

Gennem en lang række møder med parterne, der fandt sted i løbet af forrige uge, lykkedes det at nå frem til en sådan afklaring af mulighederne, at regeringen var i stand til at udforme et forslag til ordning af overenskomstspørgsmålet, og dette forslag fremsættes i det høje folketing i dag som lovforslag.

Dansk Arbejdsgiverforening har ikke kunnet tilslutte sig denne løsning, men har tværtimod i en enstemmig vedtagelse i Arbejdsgiverforeningens forretningsudvalg advaret mod dens gennemførelse. Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund har derimod stillet sig bag regeringens samlede løsning, uanset at man principielt er imod politiske indgreb over for arbejdsmarkedet. Formanden for Landsorganisationen, hr. Eiler Jensen, slutter sin udtalelse med at henlede opmærksomheden på, at det oplæg, der nu ligger fra regeringens side til løsning af situationen, ikke er en negativ indgriben, der blot har til formål at forhindre storkonflikter, men at det er et forslag, der på positiv måde beskæftiger sig med en række af de vitale problemer, som fagbevægelsen har fremsat ønske om at få løst. Det var afgørende, at forslaget vedrørende overenskomsterne indgik i en helhedsløsning, der sikrede, at også andre befolkningsgrupper måtte afstå fra at få

[Statsministeren.]

højere indkomster, samt at der ved udformningen af helhedsløsningen var taget hensyn til de dårligst stillede i samfundet.

Det må erkendes, at lovforslagene ikke indebærer en så fuldstændig indkomstpause, som bl. a. arbejdsgiverne har udtrykt ønske om, men de foreliggende forslag tilstræber en stabilisering af indkomster og priser, som dog fraviges, hvor der er tale om befolkningsgrupper, der ligger på et særlig lavt indkomstniveau, og hvis indtægter ikke er fulgt med i den stærke velstandsstigning i de sidste år. Det er regeringens opfattelse, at forslagene er i overensstemmelse med de synspunkter, som blev fremlagt i redegørelsen fra formandskabet for det økonomiske råd før jul.

Sideløbende med de forhandlinger, jeg sammen med arbejds- og socialministeren har haft med arbejdsmarkedsorganisationerne, har finansministeren forhandlet med repræsentanter for statstjenestemændene, og finansministeren har opnået statstjenestemændenes enstemmige tilslutning til de fremsatte lovforslag. Landbrugsministeren har haft en række møder med landbrugets repræsentanter, som nu kan videreføres på basis af lovforslagene. Opfyldelse af alle krav og ønsker fra interessegrupperne ville ikke være forenelig med hensynet til den stabilisering af udviklingen i valuta, priser og indkomster, som er ubetinget nødvendig.

Jeg skal efter disse indledende bemærkninger i hovedtræk gennemgå og kommentere de forskellige lovforslag.

Det er rimeligt at begynde med de lovforslag, der vedrører forholdene på arbejdsmarkedet. I det af arbejds- og socialministeren fremsatte forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster bestemmes først og fremmest, at samtlige kollektive overenskomster, der er opsagt eller som kan opsiges inden udgangen af 1963, forlænges for en periode af 2 år. For denne periode skal iværksættelse af arbejdsstandsning være forbudt efter samme regler, som gælder, når der er indgået kollektiv overenskomst. Der er dog ikke tale om en uændret forlængelse af overenskomsterne.

For det første indgår de ændringer i gældende overenskomster, hvorom der inden lovens ikrafttræden er opnået enighed

mellem parterne, som bestanddele i de lovfæstede overenskomster.

For det andet åbnes der adgang for ydelse af særlige lavtlønstillæg i det første overenskomstår og for mere generelle, men ret begrænsede løntillæg i det andet overenskomstår. De nærmere bestemmelser herom går ud på, at der i det første år inden for en beløbsramme på 68 mill. kr. ydes lavtlønstillæg til de arbejdere, der er beskæftiget hos medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening henholdsvis Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgivere. De nærmere regler for ydelse af lavtlønstillæg aftales mellem overenskomstparterne, der herved især skal tage hensyn til normalløns- og minimallønssatser samt til kvindelønningernes dyrtidstillæg. Til lavtlønnede uden for de nævnte overenskomstområder ydes tilsvarende tillæg. I det andet år kan der inden for en beløbsramme på 139 mill. kr. ydes generelle lønforhøjelser, ligeledes efter nærmere aftale mellem overenskomstparterne og ligeledes med tilsvarende virkning for lønmodtagere uden for de omhandlede overenskomstområder.

Herudover foreslås det, at de hidtil i overenskomsterne hjemlede dyrtidsreguleringer fortsætter, men dog med den ændring, at reguleringen sker efter det nye reguleringspristal, der ikke indeholder skatter og afgifter.

Endelig stilles der forslag om at pålægge arbejds- og socialministeren i folketingsåret 1963-64 at fremsætte forslag om en tillægspensionsordning eller, som den ofte populært kaldes, en efterlønsordning. Denne skal baseres på indbetalinger fra både arbejdsgivere og lønmodtagere fra og med 1. marts 1964. Til forberedelse af dette lovforslag skal nedsættes et sagkyndigt udvalg, som skal afgive indstilling senest 1. december 1963.

Hvis man vil søge at vurdere den samlede virkning, den samlede betydning af de øgede lønudbetalinger, der bliver tale om efter de fastsatte beløbsrammer, kan man sætte dem i relation til den samlede lønsum inden for de omhandlede organisationers områder. Det drejer sig da i indeværende år om ca. 1¼ pct. og i næste år om godt 2½ pct.

Det er givet, at for de grupper af lavtlønnede, der allerede i år får andel i for-

[Statsministeren.]

højelserne, bliver den procentvise lønstigning større, og formentlig desto større, jo lavere løn, der er tale om. Det er klart, at et sådant forsøg på at ændre lønstrukturen under visse omstændigheder vil kunne virke som en tilskyndelse til en vis lønglidning for grupper af lønmodtagere, som ikke får direkte andel i lønstigningen. Regeringen har i høj grad været opmærksom på denne mulighed, og jeg ønsker her udtrykkelig at understrege, at det er en forudsætning for lovens bestemmelser, at der ikke inden for overenskomstperioden på grundlag af de forhøjede normallønsatser sker en almindelig forhøjelse af lønniveauet. Det er min overbevisning, at de øvrige lovforslag, der fremsættes som led i helhedsløsningen, ikke mindst prislovsforslaget, vil bidrage til at reducere risikoen for lønglidning.

For at afrunde billedet vedrørende arbejdsmarkedet skal jeg her indføje, at finansministeren har opnået statstjenestemændenes tilslutning til, at der for finansåret 1963-64 ydes løntillæg inden for en samlet beløbsramme på 12 mill. kr. til de lavestlønnede grupper af tjenestemænd og statspensionister samt overenskomstlønnede kontorassistenter. For næste finansår, altså 1964-65, vil der blive tale om en generel lønforhøjelse på 8 overenskomstportioner, hvilket vil medføre en merudgift for staten på ca. 55 mill. kr.

For kommunernes vedkommende vil indenrigsministeren drage omsorg for, at der ikke bliver tale om lønforhøjelser ud over de for det øvrige arbejdsmarked foreskrevne.

Arbejds- og socialministeren har et andet lovforslag, som er et forslag om ændring af loven om sygedagpenge. Det går ud på, at sygedagpengene fra 1. april 1964 forhøjes fra 21 kr. til 23 kr. og det følgende år yderligere forhøjes til 26 kr. Midlerne til finansiering heraf tilvejebringes ved en forhøjelse af bidragene fra arbejdere og arbejdsgivere med i første omgang 1 øre og $\frac{1}{2}$ øre til i alt 4 øre og 2 øre og efter 1. april 1965 yderligere med 1 øre og $\frac{1}{2}$ øre til i alt 5 øre og $2\frac{1}{2}$ øre. Samtidig hermed vil statens bidrag til finansieringen af denne ordning blive reduceret i forhold til det nuværende niveau, der som følge af den stedfundne udvikling ligger på omtrent det dobbelte af det, der var tilsligtet med loven i 1960.

Endelig fremsætter arbejds- og socialministeren forslag om forhøjelse af de tillæg, der bliver ydet folke- og invalidepensionisterne samt enkerne med virkning fra 1. september 1962 som kompensation for omsen. De midlertidige tillæg, til hvis fortsættelse i 1963-64 der er afsat beløb på finanslovsforslaget, udgør 12 kr. månedlig for ægtepar og 8 kr. månedlig for enlige. Det er disse tillæg, der nu skal forhøjes. De foreslås forhøjet med henholdsvis 15 kr. og 10 kr. til i alt henholdsvis 27 kr. og 18 kr., hvilket for disse pensionisters vedkommende skulle modsvare de lavtlønstillæg, der ydes på arbejdsmarkedet. De samlede merudgifter for staten bliver herved i 1963-64 33 mill. kr. og for kommunernes vedkommende 18 mill. kr. Der er ikke taget stilling til, hvor meget folke- og invalidepensionerne skal forhøjes i det følgende år; det må bero på, hvorledes lønforbedringerne i dette år bliver fordelt.

For at opnå en stabilisering af avancer og udbytter og således forhindre, at indkomstbalancen mellem lønmodtagere og selvstændige forskydes, samt tillige for at bremse eventuelle tendenser til lønglidning på arbejdsmarkedet fremsætter handelsministeren 3 lovforslag, nemlig et om udbyttebegrænsning, et om pris- og avancestop samt et ændringsforslag til det lovforslag om indseende med priser, der allerede er under behandling i et udvalg her i folketinget, og som nu foreslås skærpet.

Vedrørende udbyttebegrænsning foreslås, at de årlige udbyttebetalinger i dette og næste år ikke må overstige de beløb, der gennemsnitligt er betalt i udbytte i de tre sidste år. Hvis der er udstedt friaktier, må udbytteprocenten reduceres tilsvarende, og udstedelse af nye friaktier er forbudt i to års perioden. Udbytteprocenten må dog altid udgøre 6, og er aktiekapitalen udvidet ved nytteget og indbetalt kapital, kan det berettigede til en vis forhøjelse af de samlede udbyttebeløb.

Lovforslaget om pris- og avancestop foreskriver, at ingen virksomhed uden tilladelse fra monopoltilsynet må forhøje priser og bruttoavancer ud over de nugældende, medmindre det kan godtgøres, at der er indtruffet stigninger i indkøbspriser, transport- og driftsomkostninger. Som stigning i lønomkostninger godkendes kun dyrtidstillæg

[Statsministeren.]

samt de i overenskomstloven hjemlede lønforhøjelser. Det betyder, at eventuel lønglidning ikke kan berettigge til prisforhøjelse, hvilket må antages at bremse eventuelle tendenser til lønglidning.

Det foreslåede pris- og avancementstop er tænkt som en midlertidig forholdsregel, indtil den fornødne udbygning af priskontrollen er gennemført.

For at få mulighed for en dyberegående kontrol med prisdannelsen, foreslås der en væsentlig skærpelse af monopoltilsynets adgang til at gribe ind over for urimelige priser og avancer. For tidsrum indtil 3 måneder skal monopoltilsynet kunne fastsætte pristop for bestemte varer eller brancher, samtidig med at en undersøgelse iværksættes. Gennemføres lovforslaget, vil monopoltilsynet være beføjet til at udøve priskontrol for samtlige vareområder og ikke blot som hidtil kun for monopolpriser. Samtidig skærpes kriteriet for, hvilke omkostninger der tillades indregnet i priserne; der vil således fremover ikke blive tilladt indregning af lønglidning i priserne, og det vil være muligt at påbyde prisnedsættelser i tilfælde, hvor omkostningerne er reduceret.

Et specielt erhvervsområde, hvor der i de sidste år er set eksempler på ekstraordinært høje fortjenester, er det private udlejningsbyggeri. Dette private udlejningsbyggeri har som bekendt haft et stærkt opsving siden 1959, da huslejekontrollen blev ophævet, og der har offentligt været fremdraget adskillige eksempler på ekstremt høje huslejer, som med rette har givet anledning til forargelse i vide kredse. Baggrunden for disse store fortjenester har været den boligmangel, som vi desværre fortsat har, og som det er regeringens håb at kunne overvinde ved at videreføre et samlet boligbyggeri på så højt et niveau, som den tilstedeværende byggekapaцитet muliggør. For at sikre mod denne spekulation i bolig-mangelen fremsætter boligministeren lovforslag om, at der nu indføres en lejekontrol over for det private boligbyggeri.

Jeg skal herefter vende mig til landbrugsgets forhold.

Al foreliggende statistik viser, at de selvstændige landbrugere gennem en årrække ikke har deltaget i nævneværdig grad i den almindelige stigning i pengeindkomsterne.

Vi kender alle den alvorlige baggrund herfor: det er de andre europæiske landes beskyttelsespolitik til gavn for deres landbrug, der har skadet det danske landbrug. Jeg skal ikke ved denne lejlighed komme nærmere ind på hele denne problemstilling og heller ikke på de særlige usikkerhedsfaktorer, som afbrydelsen af markedsforhandlingerne i Bruxelles har skabt. Jeg skal her kun konstatere, at der gennem de senere år har været bred politisk tilslutning til, at det var nødvendigt, at der blev ydet landbruget støtte dels ved ordninger, der sikrer en stabilisering af hjemmemarkedspriserne uafhængigt af de gennemsnitlige eksportpriser, dels gennem statens overtagelse af en række udgifter, der tidligere blev båret af landbruget, herunder ikke mindst ejendomsskatterne, samt endelig gennem forskellige kontanttilskud fra statskassen.

De samlede landbrugsordninger indebærer gennem hjemmemarkedspriserne og statsstøtten, at der ydes landbruget godt 1 milliard kr., hvoraf godt halvdelen ved ydelser over statsbudgettet. De vigtigste af de gældende ordninger udløber den 1. juli i år, og der er på finanslovforslaget for 1963-64 kun afsat beløb til fortsættelse af nogle af de gældende ordninger. En videreførelse af ordningerne vil altså kræve yderligere beløb.

Det anerkendes, at denne støtte må fortsætte, men på den anden side må regeringen lægge afgørende vægt på, at der ved udformningen af landbrugsstøtten tages samme hensyn til den alvorlige samfundsøkonomiske situation som ved de øvrige forslag, der fremsættes. Det har derfor ved fastsættelsen af den samlede støtte for høståret 1963-64 været en forudsætning for regeringen, at den samlede ramme for bistandsydelser til landbruget principielt fastholdes på samme niveau som i indeværende høstår, men at der dog indrømmes landbruget dækning for de allerede stedfundne omkostningsstigninger og for de lavtlønstillæg, der nu føjes hertil ved lovforslaget om arbejdsøverenskomsternes forlængelse. Det er endvidere landbrugsministerens hensigt at søge en noget større del end hidtil af kontantstøtten lagt på rationaliseringsforanstaltninger og afsætningsfremme.

Landbrugsministeren fremsætter herom 3 lovforslag: et vedrørende kornordningens uændrede forlængelse for næste høstår, og

[Statsministeren.]

et vedrørende afsætning af danske landbrugsvarer m. m., hvorved den nugældende hjemmemarkedsordning for flæsk, oksekød, kalvekød, fjerkrækød og æg foreslås forlænget for 2 år. Der foreslås heri tillige oprettet en dispositionsfond, hvorigennem midler stilles til rådighed for afsætningsfremmende foranstaltninger m. v. Endelig fremsættes for det tredje forslag til lov om en rapsordning. Om det nærmere indhold i disse lovforslag skal jeg henvise til landbrugsministerens skriftlige fremsættelse.

Jeg skal derefter vende mig til statsfinanserne.

Den række af lovforslag, jeg hidtil har omtalt, stiller i 3 henseender krav til statskassen: det gælder støtteydelse til landbruget, det gælder de særlige tillæg til folke- og invalidepensionisterne samt enkerne, og det gælder tillæggene til de lavtlønnede tjenestemænd og statspensionisterne samt andre grupper af statslønnede, som er beskæftiget direkte hos staten eller ved institutioner, staten betaler tilskud til, og som er lavtlønnede.

De samlede merudgifter for staten herved kan i alt anslås til knap 400 mill. kr. for finansåret 1963-64.

Der er allerede for finansudvalget fremsat ændringsforslag til finanslovsforslaget, som indebærer en nettoforøgelse af statens samlede udgifter til drift og anlæg samt udlån på i alt 200 mill. kr., medens der for indtægternes vedkommende må påregnes merindtægter på i alt 85 mill. kr., som hovedsagelig hidrører fra, at selskabsskatterne indbringer et større provenu end oprindeligt budgetteret.

Skal overskuddet på det samlede statsbudget fastholdes, må der således skaffes dækning i form af øgede indtægter eller besparelser for et beløb på rundt regnet 500 mill. kr.

Regeringen er opmærksom på, at det vil være ønskeligt at opnå yderligere besparelser. Af de samlede udgifter på statsbudgettet vedrører over to tredjedele lovbundne til-

skud og lignende samt udgifterne til forsvaret, civilforsvaret, deltagelse i det internationale hjælpearbejde — herunder De Forenede Nationer og u-landshjælpen — samt udgifterne til Grønland, til Færøerne og til det kulturelle arbejde i grænseområdet. Væsentlige ændringer i denne del af udgifterne vil kræve lovændringer eller andre aftaler. Regeringen er, som det allerede tidligere er tilkendegivet, villig til at forhandle om sådanne ændringer.

Inden for den resterende tredjedel af udgifterne, hvor der allerede ved udarbejdelsen af finanslovsforslaget og nu igen ved gennemgangen af ændringsforslagene er udvist stor tilbageholdenhed med hensyn til udgifterne, er det regeringens nonsigt, at der skal opnås yderligere reduktioner, hvor en fornyet gennemgang af budgettet med besparelser for øje viser, at dette er praktisk muligt. Også en begrænsning, et mådehold i statens udgiftspolitik skal yde bidrag til helhedsløsningen. Men det vil ikke være realistisk at tro, at der for finansåret 1963-64 kan tilvejebringes den fornødne dækning for de udgiftsstigninger, jeg har nævnt, alene gennem besparelser. Regeringen anser det derfor for påkrævet, at der åbnes muligheder for en forøgelse af indtægterne; især hensynet til den økonomiske stabilisering nødvendiggør, at overskuddet fastholdes og efter regeringens opfattelse helst forøges.

I henhold til den aftale, de fire forligspartier traf i juni måned i fjor, skulle der mellem de fire partier finde en forhandling sted vedrørende den økonomiske situation, og ved denne forhandling skulle der tages endelig stilling til, om det var forsvarligt at gennemføre de foreslåede skattelettelser. Det er regeringens opfattelse, at det på baggrund af den alvorlige økonomiske situation ville være rigtigst at udsætte skattelettelserne et år, og at det ville være ønskeligt, om der havde kunnet tilvejebringes enighed mellem de fire partier herom. Den forhandling herom, som forligsbetænkningen af 3. juni 1962 forudsætter, fandt

[Statsministeren.]

sted i statsministeriet i fredags, den 22. februar. Forhandlingen fik på dette område et klart og utvetydigt resultat, idet både venstre og de konservative erklærede, at disse partier ikke ville medvirke til nogen udsættelse af skattelettelsen — dette uanset de økonomiske forhold, der gør en sådan skattepolitik betænkelig. Herefter må der skaffes dækning på anden måde; finansministeren har fremsat lovforslag om en bunden opsparing for derigennem at tilvejebringe den fornødne dækning for det kommende finansår. Forslaget er udarbejdet på en sådan måde, at de beløb, der skal svares i bunden opsparing af den enkelte skatteyder, stort set svarer til de skattenedsættelser, der opnås ved at gennemføre udskrivningsloven som foreslået. Dette betyder, at skattelettelsen gennemføres, men at den først bliver effektiv efterhånden som den bundne opsparing frigives, d. v. s. efter lovforslaget i årene 1966 til 1971.

Herved vil dækningen være opnået. Men som jeg anførte, er det ønskeligt, at statsfinanserne herudover bliver styrket, og dette sker ved det af arbejds- og socialministeren fremsatte lovforslag om at forhøje folkepensionsbidraget med $\frac{1}{2}$ pct. Det herved indkomne beløb, der kan anslås til henvend 90 mill. kr. i finansåret 1963-64, vil blive bundet på en særlig konto og vil ikke indgå i statskassen, men beløbet vil naturligvis i sine økonomiske virkninger have samme virkning som en forøgelse af overskuddet på statsbudgettet.

Den række lovforslag, jeg her har omtalt, er meget omfattende, og de vil have vidtrækkende økonomiske virkninger. Der er tale om forslag, som berører alle befolkningsgrupper i det danske samfund dels derigennem, at de griber ind i indkomstdannelsen og med begrænsede undtagelser lægger loft over pengeindkomsterne, dels derigennem, at de berører så godt som alle skatteydere til staten og udskyder de forbrugsforøgende virkninger, som de aftalte skattelettelser ellers ville have haft.

Forslagene er vidtrækkende, fordi de på centrale punkter — nemlig vedrørende løn- og prisdannelsen — giver forskrifter vedrørende forhold, som folketing og regering normalt overlader til arbejdsmarkedets

organisationer og markedets kræfter at regulere selv.

Baggrunden for og berettigelsen af at fremsætte disse forslag ligger klart i den økonomiske situation. Lad mig kort resumere de vigtigste kendsgerninger:

Valutastillingen er i løbet af 1962 forringet med 550 mill. kr. samtidig med, at der af det offentlige og af private er optaget lån og kreditter i udlandet til ca. 900 mill. kr. Der er således i året 1962 til forbrug og investering her i landet anvendt rundt regnet halvanden milliard kroner mere end den samlede danske produktion.

Det er nødvendigt, at nedgangen i valuta-reserverne bringes til ophør. En væsentlig del af den produktionsstigning, der er mulighed for i 1963, må derfor gå til forøget eksport og derved bidrage til at forbedre betalingsbalancen.

Stigningen i pengeindkomsterne har i løbet af de sidste 4 år andraget over 40 pct., medens den samlede produktion kun er steget ca. 20 pct. Også i 1962, hvor stabiliseringspolitikken blev indledt, var stigningen i lønninger og andre indkomster større end produktionsstigningen. Fra januar i fjor til januar i år steg pristallet med 7 pct. — en stigning langt over det typiske for andre lande i Vesteuropa.

En fortsættelse af denne udvikling i 1963 og 1964 ville svække de danske erhvervs konkurrenceevne og øge presset på valutabalancen. Det er derfor en bydende nødvendighed, at efterspørgselspresset dæmpes, og at indkomstkapløbet ophører.

Det er regeringens opfattelse, at de forslag, der her fremsættes, på væsentlig måde bidrager hertil, og at en løsning ikke vil være mulig uden de omfattende indgreb, der her foreslås bragt i anvendelse.

Arbejdsmarkedets parter stod så langt fra hinanden, at der ikke var mulighed for en fredelig løsning ad de sædvanlige forhandlingskanaler, og også fra andre grupper var kravene og ønskerne så store, at de ikke kunne imødekommes.

Den afgørende kendsgerning er, at hvis de forskellige befolkningsgrupper havde fået deres ønsker opfyldt, d. v. s. hvis der fortsat havde været fri adgang til at sætte pengeindkomsterne i vejret, og hvis skatterne samtidig var blevet nedsat, ville hoved-

[Statsministeren.]

parten af befolkningen ikke være blevet bedre stillet — allerhøjest en ganske kort overgang, indtil priserne på ny var steget og valutakassen løbet tom. Var vi nået dertil, ville det danske samfund være blevet ramt af en alvorlig krise med risiko for tilbageslag i produktionen og hurtigt stigende ledighed.

Det er regeringens overbevisning, at alle grupper af befolkningen vil forstå alvoren i dette perspektiv, og at man vil forstå nødvendigheden af de forslag til stabilisering af vor økonomi, der her fremsættes; det har ligget regeringen stærkt på sinde at udforme forslagene således, at der blev opnået en retfærdig balance mellem de forskellige befolkningsgrupper, og at der herunder blev taget rimelige hensyn til de dårligst stillede i samfundet.

Jeg skal hermed på regeringens vegne opfordre alle partier i det høje ting til at medvirke ved gennemførelsen af en løsning efter de her fremlagte retningslinjer.

Den samlede løsning har en indre sammenhæng og en social balance, der må respekteres under forhandlingerne om den. Det vil ikke være muligt at fjerne enkelte dele af løsningen eller at ændre den på en sådan måde, at denne balance går tabt. Forslagene går ud på en social helhedsløsning inden for samfundsøkonomisk forsvarlige rammer. Og som sådan må den gennemføres. Men med disse synspunkter lagt til grund er det en forhandlingsvillig regering, der fremsætter sine forslag.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Arbejdsministeren (Bundvad): Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster.

Lovforslaget tager sigte på tilvejebringelse af en ordening af arbejdsmarkedets forhold i forbindelse med den i øvrigt af regeringen tilstræbte helhedsløsning.

Jeg skal ikke gentage de tidligere på dagen af statsministeren fremsatte synspunkter på den nuværende situation og de krav på handling, som den stiller, men vil gerne understrege, at en helhedsløsning har som afgørende forudsætning, at der opnås en

rimelig ordening af de overenskomstmæssige forhold på arbejdsmarkedet.

Lovforslaget må i øvrigt ses på baggrund af det hidtidige forløb af overenskomstforhandlingerne. Siden december 1962 har overenskomstopparterne inden for industri, håndværk m. v. forhandlet om de rejste krav. Trods mangelen af egentlige forhandlingsregler har man herved stort set fulgt den i tidligere overenskomstsituationer anvendte fremgangsmåde; de to hovedorganisationer har udtaget og derefter forhandlet de generelle krav, og i begyndelsen af februar kom forligsinstitutionen ind i billedet. Hvad de specielle krav angår, har disse allerede siden midten af januar været forhandlet i forligsinstitutionen, og der er under disse forhandlinger, som stadig foregår, opnået ikke ubetydelige fremskridt. Det samme har ikke været tilfældet med hensyn til de generelle krav, hvilket må ses i forbindelse med den rådende usikkerhed om løsningen af en række andre vigtige samfundsspørgsmål.

Som den højtærede statsminister oplyste, meddelte forligsmændene den 18. februar 1963, at han måtte anse det for formålsløst i øjeblikket at fortsætte mæglingen om de generelle spørgsmål.

Den således foreliggende situation i forbindelse med bestræbelserne for tilvejebringelse af en helhedsløsning har nødvendiggjort, at regeringen — uanset at forhandlingsmulighederne heller ikke for de generelle spørgsmåls vedkommende kan anses for udtømt — må anse det for nødvendigt at fremsætte nærværende lovforslag.

Med henblik herpå foreslås principielt forlængelse for en 2-årig periode af samtlige kollektive overenskomster på arbejdsmarkedet. I denne periode er iværksættelse af arbejdstandsninger forbudt efter samme regler, som gælder, når der er indgået kollektiv overenskomst mellem parterne.

For dog ikke at gribe mere end højst nødvendigt ind i parternes traditionelle forhandlingsret foreslås det, at de ved parternes forhandlinger opnåede resultater indgår som bestanddele af de ved lovforslaget forlængede overenskomster; der åbnes endvidere mulighed for forhandling om og afgørelse af specielle spørgsmål.

Under hensyn til den løn- og prisudvikling, der har fundet sted siden sidste over-